

ISABEL AZKARATEREN LANA, DONOSTIAN

Kliska bakarreko argazkilaria

Donostiako Maria Cristina Hoteleko sarrerako eskaileretan dozenaka argazkilaria elkar kolpatzen dira, argazki eta bideo kamerak eta objektibo eta lenteak daramatzaten zorroekin kargatuta. Jende multzoaren erdian emakume bakarra ageri da taldean. Ilea solte darama eta kamerarik ez duen bakarra da. Talde-argazki horren egilea Roman Polanski zinegilea da, 1988. urteko Donostiako Zinemaldian argazkilaria akreditatuei atera zien argazkia, une batez, rolak trukatuta-edo. Irudi hura Isabel Azkarateren Nikon F2-35mm kamerarekin atera zuen eta Arteguneako erakusketara ongi etorria ematen digun irudi enblematikoa da. Otsailaren 26ra arte ikusgai.

✂ JONE ALAITZ URIARTE 📷 ISABEL AZKARATE FUNTSA

Onartu beharra daukat, ahopeka bada ere, Isabel Azkarateren (Donostia, 1950) obra ez nuela ezagutzen, eta Tabakalerako Artegunea erakusketa-aretoan aurkezten den atzera begirakoa ikusi arte, ezer gutxi nekiela argazkilaria emankor horren inguruan. 1970eko hamarkadako lehen argazkiak ikustez bat konturatu naiz aurretik ikusteko neukan erakusketaren garrantziaz, argazkien kalitate eta gizatasunaz, eta objektiboaren atzean zegoen artistaren jakin min eta askatasunaz. Emozioz eta ezezaguna zitzaidan hura lehenbizikoz ikusteko grinaz ekin diot erakusketa bisitatzeari. Silvia Omedesek komisariatu duen proiektuan 300 argazkitik gora aurkeztu dira, gehientsuenak zuri beltzean inprimatuak, eta era sotilean markoztatuak. Erakusketaren ibilbideari eta museografiari dagokionez ezer berririk ez: magia guztia hormetan zintzilik dauden irudietan dago.

Atlas zirkua, Bartzelonan, 1981ean.

Oso gazte Bartzelonara lekualdatzea erabaki zuen Azkaratek, bertan argazkilaritza ikasketak egiteko. Argazkilaritza dokumentala egiten espezializatu zen, eta horretarako, hiriko periferietako auzoetan egiten ziren merkatu eta azoketako saltzaileak erretratatzeko hasi zen. Ohikoa ez zen hura interesatzen zitzaien, aldirietan zegoena, kanonetik aldentuta, bitxia eta arrotza sentitzen zuen hura interesatzen baizitzaien gehien. Bere argazkietan pertsonaia ugari daude, zerbait berezia duten gizabanakoak, eta distira hori badaki bere kamerarekin harrapatzen. Zirkuetako trapezista, hezle, dantzari eta pailazoak ere sarri erretratatu zituen, karpa kanpoan, beraien roulottean bermatuta, irribarretsu, bizitza nomadari eta eze-gonkorrari ausart begira.

KALEKO BIZITZA

New Yorkera joan zen gero, bere formakuntzarekin jarraitzeko asmoz, eta

bertan, tradizio handiko eskoletan ikasi zuen. Bartzelonan estilo dokumentaleko argazkilaritza finkatu bazuen ere, New Yorkera helduaz bat, bere argazkilaritzak estilo artistikoagoa hartu zuen. Hiriko zigilua den *street photography* edo “kaleko argazkilaritza” delakoan buru belarri murgildu zen eta V. etorbidea, Central Park, East Village edo China Town-eko pertsonaiak erretratatzeko zituen, naturaltasunez, freskotasunez, kliska azkar batean betiere.

Kalean denbora asko igarotzen zuen eta bertan aurkitzen zituen bere argazkietako protagonistak. Horieta askok Azkaraterentzako pausatu zuten, harrotasunez, jakin bazekitelako beraien berezitasunak eman diola atentzioa argazkilaritari. Ederra da 1980. hamarkadako New Yorkeko erakusleho beteak ikustea, kale komertzialetako joan-etorrien zirrara antzematea eta gau giroko eszenetan muturra sartu ahal izatea. Hamarkada horren hasieran, GIBa agertu aurreko urteetan, jai eta distira protagonista ziren LGTBIQ+ zirkuluan murgiltzen hasi zen, mozorroak, desfileak, dantza eta festa gailentzen ziren atmosfera zirrargarrietan. Bowery Street inguruko gau giroa oso ondo islatzea lortu zuen, pertsona horien askatasuna eta bizitzarekiko grina era ezin hobean harrapatuta.

EUSKAL HERRIRA ITZULERA

Ameriketako Estatu Batuetatik bueltatu zenean, bere buruarekiko konfiantza handia zuen argazkilaria zen Azkarate, eta fotokazetari gisa hasi zen lanean *La voz de Euskadi* egunkarian, kazetarietarako zuzendutako proiektuan. Bertan ere lantaldeko emakume bakarra izatea tokatu zitzaion, eta haren kamerarekin, Euskal Herriko gatazka politikoaren urte ilunenak betikotu zituen. New Yorkeko zeru amaigabea Euskal Herriko asfaltoagatik ordezkatu zuen, sarri, odolez blaitutako lurra.

Erakusketaren ibilbidea nahiko perimetrala bada ere, gelaxka bat sortu dute aretoan, euskal gatazkari dagokion argazki seriek aurkezteko; gaiari zor zaion errespetuzko espazio propioa. Bertan, bai ETArri nola GALi egozten zaizkion hilketen dokumentazio grafikoa aurkeztu dute, lerrokatuta, gatazkaren bi parteak ahalik eta modu inpartzialenean aurkezteko intentzioz: Guardia Zibilen mehatxuapean gauzatutako hiletak, klarion zuriz marraztutako gorpuen siluetak, ukabilak altxatuta boz goraz abesten diren gudarien omenezko kantuak, arrosa

gorriz estalitako hilkutzak... Sinbologia handiko argazkiak dira, euskaldunoi dagokigun historiaren zati krudel baten testigantza jaso zuen irudietan Isabel Azkaratek.

Euskal Herrian errotuta, eta behin *La voz de Euskadi* egunkaria desagertuta, Gipuzkoako Foru Aldundiko argazkilaria ofiziala izan zen hainbat urtez, eta egiteko horretan, probintziako ekitaldi ofizialak, inaugurazioak edota jaiak erretratatu zituen. Baina Azkaratek badu gaitasuna fokua elementu zentraletik atera eta ñabardura, ezohiko keinu eta testuinguru hurbilenean pausatzeko, argazkia gizatasunez eta umorez blaitzeko. Serieko argazkien artetik, bereziki ederrak iruditu zaizkit Lantzeko ihauteerien argazkiak, Oñatiko San Miguel jailetakoak edo Hondarribiko Aste Santuen prozesioan ateratakoak.

KLISKA AZKAR BATEN MAGIA

Elkarrizketa ugaritan entzun diot esaten bera ez dela mitomanoa, eta badu meritua Bette Davies, John Travolta edo Harvey Keitel bezalako figurak erretratatzeko aukera izan zuelako Zinemaldiko argazkilaria ofiziala izan zen garaian. Donostiako bizitza kulturala eta artistikoa ere oso ondo betikotu zuen, eta bere lagunak ziren Bixente Ameztoy,

Rosa Valverde, Rafael Ruiz Balerdi edo Olatz López Garmedia eta Julian Schnabelen familia-argazki intimo eta hurbilak ere ikus ditzakegu erakusketan. Zerbaitek kolpatu banau, hori izerditan blai dagoen Iggy Pop eskulturalaren argazkitzara izan da, baita Judas Priesteko kontzertuetako lehen ilarako zaleak erretratatzeko dituen argazkien seriea ere. Azkaratek berak esaten zuen askotan bera kokatzen zen lehen lerro horretan zegoela kliska azkar batean harrapatu nahi zuen momentu magikoa.

Azkarateri aurpegia jartzeko beharra sentitu dut hasieratik, objektiboaren atzean kliska azkar horiek egiten zituena nor zen jakin nahi nuen eta erakusketaren bukaera aldera aurkitu dut bere auto-erretratu sorta bideo batean bilduta. Ispilu, erakuslehoi eta hainbat erreflexuetan argazkilaria ageri zaigu, zuzenean begira, bere Nikon F2a eskuan, bizitza oso bat erretratatu, denbora bidaia batean eta dokumentu horrek, nola ez, segituan eraman nau Esther Ferrerren *Autoretratua denboran* proiektu itzelera. Azkarateren funtsa, 175.000 objektuz osatutakoa, hemendik aurrera Kutxako Fototekak kudeatuko du, artistaren balio handiko legatua ezagutzera eman eta modu onenean kontserbatua egon dadin. ●